

Súd: Okresný súd Nitra
Spisová značka: 24Ps/3/2019
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4119201849
Dátum vydania rozhodnutia: 05. 03. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Mária Sitárová
ECLI: ECLI:SK:OSNR:2020:4119201849.8

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Okresný súd Nitra sudkyňou Mgr. Máriou Sitárovou vo veci starostlivosti súdu o U. E., nar. XX.X.XXXX, bytom B., R. XXX/X, zastúpenú opatrovníkom "SVETLO", Zariadenie sociálnych služieb Olichov, 951 87 Volkovce za účasti Okresného prokurátora v Nitre a Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, Račianska 153, Bratislava o návrhu U. E., nar. XX.X.XXXX, zastúpenej JUDr. Máriou Humenskou, advokátkou so sídlom Nitra, Damborského 3 na vrátenie spôsobilosti na právne úkony, takto

rozhodol:

Súd mení rozsudok Okresného súdu Bratislava - vidiek 15Nc 867/91-20 zo dňa 16.8.1991 tak, že U. E., rod. E., nar. XX.XX.XXXX v K., trvale bytom B., R. XXX/X obmedzuje spôsobilosti na právne úkony tak, že menovaná nie je spôsobilá vykonávať právne úkony týkajúce sa rozhodovania o svojej zdravotnej a sociálnej starostlivosti, nie je spôsobilá nakladať s finančnou hotovosťou prevyšujúcou sumu 20,- eur mesačne, nie je spôsobilá uzatvárať akékoľvek zmluvy majetkovoprávnej povahy a tiež akékoľvek zmluvy predmetnom, ktorých bude peňažné plnenie nad 20,- eur mesačne.

Doteraz ustanovený opatrovník "SVETLO", Zariadenie sociálnych služieb Olichov, 951 87 Volkovce je oprávnený a povinný U. E. zastupovať v rozsahu jej obmedzenia spôsobilosti na právne úkony.

Trovy dôkazov platí štát.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

odôvodnenie:

1. Navrhovateľka sa svojim návrhom, došlým na tunajší súd dňa 18.2.2019, domáhala, aby jej súd vrátil spôsobilosť na právne úkony. Svoj návrh odôvodnila tým, že spôsobilosti na právne úkony bola pozbavená rozsudkom Okresného súdu Bratislava - vidiek zo dňa 16.8.1991, sp. zn. 15Nc 867/91-20. Za opatrovníka jej bol naposledy ustanovený Domov sociálnych služieb v Olichove. Od roku 2001 žije v ZSS "SVETLO" Olichov, kde riadne dodržiava stanovený režim. Má dve dcéry, staršia Z. žije v J., navštevuje ju pravidelne jedenkrát za dva mesiace, mladšia dcéra H. je rehoľná sestra a pracuje ako sociálna pracovníčka v zariadení pre seniorov v Q.. Obe dcéry vedia, že veľmi túži po navrátení spôsobilosti na právne úkony. V minulosti sa pokúšala o navrátenie spôsobilosti už niekoľko krát, vždy jej to bolo odmietnuté. Teraz má 67 rokov a jej zdravotný stav jej zatiaľ dovoľuje využiť slobodu, ktorú dostane navrátením spôsobilosti. Chcela by žiť so svojimi dcérami, ktoré jej prisľúbili pomoc. Rozozná hodnotu peňazí, vie si oprasť, pripraviť jednoduché jedlá. Je sebestačná, dokáže si udržiavať čistotu a poriadok. Z uvedených dôvodov navrhuje, aby súd zrušil rozsudok, ktorým bola pozbavená spôsobilosti na právne úkony.

2. Navrhovateľka na pojednávaní uviedla, že návrh podávala preto, aby ju dcéry mali tak ako doteraz, aby boli ku nej tak ako doteraz. V prípade vrátenia spôsobilosti na právne úkony, bude u dcéry, tam je úplne iný život, u tej čo je rehoľná sestra v Q., tam by išla. Spôsobilosť na právne úkony znamená to, že teraz nemá možnosť sama sa o seba postarať tak, ako jej to vyhovuje, vie byť šetrná, dôchodok má 300 eur, nevie koľko platí v zariadení. Potrebuje byť sebestačná, potrebuje sa o seba postarať a tu sa to nedá. V prípade, ak by jej bola vrátená spôsobilosť, išla by k dcére do Q., tam je tiež DSS, aj jej mamičku tam zobrala. Táto dcéra ju navštevuje 5 - 6 krát do roka. Tie psychiatrické lieky na ňu dobre nepôsobia, psychiatricky to už dlho nehovorila, ale cíti sa veľmi unavená. Tá jej povedala, že nebude nič meniť, žiadne lieky. Lieky užíva na kosti, na srdce a sama nevie aké lieky a na čo jej tá psychiatricka predpisuje. Hovoria, že má schizofréniu, ale ona veľmi trpí od tých chemických liekov. Na ďalšom pojednávaní sa navrhovateľka vyjadril, že do Q. k dcére by nešla hneď bývať, až potom, keby sa už horšie cítila, tak by tam išla.

3. Právna zástupkyňa navrhovateľky uviedla, že s poukazom na vyjadrenie svedkyne a pani riaditeľky, po telefonickom rozhovore s pani navrhovateľkou, kde tieto záležitosti preberali, navrhujú, aby bola navrhovateľka obmedzená spôsobilosti na právne úkony a to tak, že táto nebude spôsobilá uzatvárať akékoľvek zmluvy, predmetom ktorých bude peňažné plnenie nad 20 eur mesačne, tiež nebude spôsobilá uzatvárať akékoľvek zmluvy majetkovo právnej povahy, nebude spôsobilá disponovať peňažnými prostriedkami nad sumu 20 eur mesačne, nebude spôsobilá preberať dôchodok a iné peňažné dávky, nebude spôsobilá rozhodovať o svojej zdravotnej starostlivosti ako aj o svojom mieste ubytovania.

4. Opatrovník U. E. na pojednávaní uviedol, že navrhovateľka sa ozvala pani komisárke Stavrovskej, ktorá navštívila ich zariadenie a následne vysvetlila pani E., že má právo podať si návrh na vrátenie spôsobilosti. Na základe toho oni spísali pani E. návrh. Od roku 2001, odkedy je v ich zariadení, sa jej zdravotný stav ustálil, už netrpí takými paranoidnými bludmi ako v minulosti, je to pravdepodobne aj v dôsledku jej veku. Pravidelne užíva terapiu. Prikláňajú sa k jej návrhu, aby jej bola vrátená spôsobilosť na právne úkony. Túži žiť so svojou dcérou v Q., ktorá je rehoľná sestra a mala by možnosť umiestniť svoju mamu v cirkevnom zariadení, kde však nemajú klientov pozbavených spôsobilosti na právne úkony. Pani E. má dôchodok 316,20 eura, z toho je poplatok v zariadení na 30 dní 294,56 eura. Zo zákona jej musí zostať suma 51,27 eura, takže jej každý mesiac vzniká nedoplatok 29,63 eura. Pani U. je šetrná, preto z tej sumy, ktorá jej zostáva mesačne si našetrí a z nej sa následne vyrovnáva uvedený nedoplatok. Pani U. sa zúčastňuje výletov a to aj do zahraničia, spolupracuje s personálom, pomáha na oddelení, je obľúbená masérka, čím sa cíti byť potrebná a užitočná. Pokiaľ by mala ísť niekde inde ako k tej dcére, mohla by sa stať obeťou podvodníkov. V zariadení by vedela fungovať samostatne, samozrejme za podpory tej dcéry. Vie, aké lieky má užívať, rozumie tomu, ale neriskovala by to, pretože tie psychiatrické lieky by asi odmietala užiť. Bolo by pre ňu lepšie, keby mohla byť v tom Q.. Ďalej opatrovník uviedol, že v ich zariadení je aj centrum pre demenciu, venujú sa tomu, majú už 106 klientov. Boli sa pozrieť aj v tom Q. v zariadení, kde sa v skutočnosti venujú väčšinou deťom, je to starší kaštieľ, kde by musela pani U. chodiť po schodoch. Čo sa týka obmedzenia spôsobilosti na právne úkony, tak navrhujú pani E. obmedziť tak, ako žiadala jej právna zástupkyňa s tým, že aj naďalej jej budú robiť opatrovníka v rozsahu jej obmedzenia.

5. Prokurátor v konečnom návrhu uviedol, že z vykonaného dokazovania je zrejmé, že pani E. trpí duševnou poruchou trvalého charakteru, ktorá spôsobuje to, že nie je schopná samostatnej existencie. Starostlivosť o ňu vyžaduje neustály dohľad. Stanovisko Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím je dosť všeobecné a nezohľadňuje aktuálne zdravotné postihnutie pani E.. Súhlasia s týmto stanoviskom v tom, že inštitút obmedzenia spôsobilosti na právne úkony má slúžiť na ochranu osoby, o ktorej spôsobilosti sa koná a práve z týchto dôvodov súhlasia, aby bola pani E. obmedzená spôsobilosti na právne úkony tak, že súd zmení pôvodné rozhodnutie, ktorým bola spôsobilosti na právne úkony pozbavená. Obmedzenie bude v takom rozsahu, ako predniesla jej právna zástupkyňa.

6. Súd v konaní ustanovil znalca z odboru psychiatria, MUDr. V. W., ktorý na základe uznesenia Okresného súdu Nitra č.k.: 24Ps/3/2019 - 16 zo dňa 23.04.2019 vypracoval o duševnom stave U. E. znalecký posudok. Ustanovený znalec na pojednávaní uviedol, že od roku 2006 nedošlo k zmene v zdravotnom stave pani E.. Táto aj naďalej trpí duševnou poruchou a to trvalou bludovou (paranoidnou) poruchou z okruhu schizofrénie. Táto porucha je trvalého charakteru. Existujúce medicínske možnosti nedokážu úplne odstrániť príznaky ochorenia, čo sa navonok prejavuje hlavne v myslení bludnými

konceptami. Pod vplyvom užívaných liekov a v podmienkach DSS dochádza k znižovaniu intenzity a vplyvu týchto chorobných príznakov na jej konanie. Došlo k tzv. sociálnej úzdre. Podmienkou tejto sociálnej úzdry je jednak to, že pani E. užíva lieky a tiež to, že žije v chránenom prostredí, čo znamená, že všetky základné sociálne potreby má zabezpečené a nemusí byť konfrontovaná už len s bežnými životnými problémami, ktoré by mohli znovu naštartovať prejavy tohto ochorenia. Bez liekov by sa to ochorenie prejavilo. Mohla by byť zneužitá a to napr. tak, že by investovala finančné prostriedky napr. do svojich záľub bez ohľadu na to, či jej následne zostane niečo na žitie. Je to spôsobené narušením úsudku pod vplyvom duševného ochorenia. Tiež nie je isté, či by jej podmienky sociálneho zariadenia jej dcéry vyhovovali, alebo že by sa s nimi stotožňovala. Je potrebné, aby jej psychiatrické kontroly niekto menežoval. Vzhľadom k jej príjmom a výdavkom by mohla disponovať s finančnou sumou cca. 15 eur. Duševná choroba, ktorou trpí, je psychotický stav, v ktorom sú narušené rozpoznávacie a ovládacie schopnosti. Práve tieto vplyvajú na jej schopnosť hospodárenia s peniazmi, čoho nie je schopná a musí nad tým dohliadať iná osoba. Jej subjektívny názor je, že netrpí žiadnym psychickým ochorením a preto by nemala žiadny logický dôvod lieky užívať. Užíva ich iba vďaka dohľadu zdravotného personálu. Je to výsledok rokov práce personálu, že pacientka užíva lieky bez nátlaku, dobrovoľne. Ani v prípade, ak by bolo možné tzv. podporované rozhodovanie, nebola by schopná prejavíť svoju vôľu a zodpovedať za svoje konanie. Čo sa týka vybavovania úradných záležitostí, to by možno vedela, ten postup, ale osobný kontakt s ňou je taký, aký je, je narušený zárazmi v myslení.

7. Svedkyňa H. T. - dcéra navrhovateľky vo svojej výpovedi uviedla, že ohľadne návrhu matky si myslí, že tie diagnózy sú tam zjavné, žili s tým od malička. Myslí si, že by jej mohla byť vrátená spôsobilosť, ale iba čiastočne tak, aby jej to neublížilo. V zariadení, kde pôsobí ona, ako rehoľná sestra, majú takú klientelu, do ktorej by jej mamička nespádala, nevedela by sa tam začleniť a ich zariadenie by nenapĺňalo jej potreby. Toto zariadenie sa špecializuje na deti, majú tam umiestnených aj osem dôchodcov. U nich ale klienti nemajú zabezpečenú každodennú lekársku starostlivosť. Na to aby užívali lieky nemajú žiadnu páku, je to na ich dobrovoľnosti, v ich zariadení nefunguje žiaden psychiater. Klienti si musia sami zabezpečovať lekársku starostlivosť. Jej matka by určite nemohla fungovať mimo zariadenia, majú takú skúsenosť. Ak by to bolo ponechané na jej rozhodnutí, predpokladá, že by chcela odísť a očakávala by, že to kde bude ďalej bývať, budú riešiť ony. Z jej strany nie je možné, aby si mamu zobrala k sebe, sestra žije v zahraničí, neplánuje sa vrátiť naspäť. Mamička má päť súrodencov, ale nikto nemá záujem starať sa o ňu. Myslí si, že tam kde žije teraz, žije kvalitný život, robí masáže, má príjemnú izbičku, má rada svoju spolubývajúcu. Jej matka by úplne sama nedokázala určite fungovať, určite by prestala brať lieky a tým by sa zmenil aj jej stav. Nevie sa vyjadriť ako by matka reagovala pokiaľ by mala sama hospodáriť so svojimi financiami, ale myslí si, že riziko, že by sa zadĺžila tu je. Veci vybavovať po úradoch by si vedela.

8. Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím sa nariadených pojednávaní nezúčastnil, svoju neúčasť ospravedlnil. K veci sa písomne vyjadril podaním zo dňa 24.10.2019, v ktorom poukázal na Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý je súčasťou slovenského právneho poriadku. Podľa uvedeného Dohovoru v zmysle novej filozofie má zásah do spôsobilosti na právne úkony predstavovať ultima ratio, aby sa predchádzalo diskriminácii z dôvodu zdravotného postihnutia. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj Ústavného súdu ČR a Ústavného súdu SR je možné vysledovať postupnú zmenu postoja inštitútu obmedzenia spôsobilosti na právne úkony smerujúcu k minimalizácii zásahu do spôsobilosti na právne úkony, pričom tento zásah musí byť proporcionálny, musia sa skúmať menej reštriktívne opatrenia a zásah musí sledovať legitímny cieľ. Samotná skutočnosť, že osoba trpí duševnou poruchou, totiž ešte nie je dôvodom na obmedzenie jej spôsobilosti na právne úkony, ale musí byť vždy konkrétne uvedené, koho, resp. čo ohrozuje plná spôsobilosť na právne úkony osoby obmedzovanej, a ďalej je potrebné odôvodniť, prečo nemožno situáciu riešiť miernejšími prostriedkami. V prípade pani E. nebolo preukázané, že by svojimi úkonmi ohrozovala seba, alebo by jej úkony ohrozovali práva tretích osôb, či verejný záujem. Rovnako nebolo preukázané, že by svojimi právnymi úkonmi poškodzovala vlastné majetkové záujmy.

9. Súd vo veci vykonal dokazovanie výsluchom účastníkov konania, výsluchom znalca a svedka, oboznámil návrh, písomnosti adresované súdu, rozpis ordinovaných liekov, výpočtový list, lustráciu v registri obyvateľov, písomnosť adresovanú súdu navrhovateľkou zo dňa 4.5.2019, uznesenie o ustanovení znalca, vyjadrenie znalca, žiadosť Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, správu o majetkových pomeroch, uznesenie o pribratí do konania, oznámenie o prevzatí právneho zastúpenia, rozhodnutie o priznaní nároku na poskytovanie právnej pomoci, mailovú komunikáciu odborného referenta JUDr. U. P., písomnosť navrhovateľky adresovanú súdu zo dňa 1.7.2019,

vyjadrenie Úradu komisára pre osoby so zdravotným postihnutím zo dňa 24.10.2019, správu Domova dôchodcov milosrdného samaritána Q., písomnosti navrhovateľky adresované súdu, správu o majetkových pomeroch klienta, písomnosti adresované navrhovateľkou súdu podané dňa 27.2.2020, pripojené spisy OS Nitra sp. zn. 24Ps/31/2016, 13P/58/2013, 11P/109/2007 z neho rozhodnutie na čl. 68, 24Ps/7/2006 z neho rozhodnutie na čl. 37 a nasledovné, OS Bratislava I. sp. zn. P 25/02, OS Bratislava vidiek 17Nc 610/92, 15Nc 867/91-20 zo dňa 16.8.1991a zistil tento skutočný a právny stav:

10. Rozsudkom Okresného súdu Bratislava - vidiek č.k. 15Nc 867/91-20 zo dňa 16.8.1991 súd pozbavil navrhovateľku spôsobilosti na právne úkony. Súd vychádzal zo záverov znaleckého posudku spracovaného MUDr. G. K., v ktorom znalkyňa uviedla, že navrhovateľka trpí na vážne duševné ochorenie Schizofreniu paranoidnú formu. Od februára 1991 bola uznaná za plne invalidnú, na psychiatrii sa lieči od roku 1988.

11. Rozsudkom č.k. P 25/02 -200 zo dňa 4.3.2004 súd zamietol návrh navrhovateľky na vrátenie spôsobilosti na právne úkony. K takému rozhodnutiu viedli súd dôkazy vykonané v konaní pred súdom. Znalkyňa MUDr. X. B. v tom čase zistila, že navrhovateľka trpí stále duševnou poruchou, pre ktorú bola pozbavená spôsobilosti na právne úkony, pričom poukázala na to, že porucha je trvalého charakteru a k zmene zdravotného stavu nedošlo od roku 1991, kedy bol podaný znalecký posudok MUDr. G. K.. Súd s poukazom na výsledky znaleckého dokazovania nevyhovel návrhu navrhovateľky a jej návrh na vrátenie spôsobilosti na právne úkony zamietol.

12. Rozsudkom Okresného súdu Nitra č.k. 24Ps/7/2006-37 zo dňa 13.10.2006 súd znovu zamietol návrh navrhovateľky na vrátenie spôsobilosti na právne úkony. Ako vyplýva z uvedeného rozhodnutia, v znaleckom posudku MUDr. S. Y. je uvedené, že U. E. trpí aj naďalej duševnou poruchou schizofrénia paranoides, ktorá duševná porucha má trvalý charakter. Toto ochorenie ovplyvňuje jej konanie a toto je chorobne determinované. Dokáže sa o seba postarať a nevyžaduje opatrovanie, ale vyžaduje trvalý dohľad a usmerňovanie. Nie je schopná niesť následky svojho konania, ktoré je patologicky motivované. V sociálnom zariadení je pravidelne kontrolovaná ambulantným psychiatrom a trvale medikovaná, pod clonou psychofarmák sú patologické prejavy jej správania potlačené, ale i tak sa navonok prejavujú niektoré príznaky duševnej choroby, hlavne tie, ktoré súvisia s liečbou neovplyvniteľným defektom osobnosti. Pani E. je nekritická voči svojmu ochoreniu.

13. Rozhodnutím Okresného súdu v Nitre P 25/02-159 zo dňa 22.1.2002 bol za opatrovníka pre U. E. ustanovený Domov sociálnych služieb Olichov (t.č. "SVETLO", Zariadenie sociálnych služieb Olichov).

14. U. E. je umiestnená v zariadení "SVETLO", Zariadenie sociálnych služieb Olichov od roku 2001 . Podľa vyjadrenia riaditeľky uvedeného zariadenia jej zdravotný stav sa od uvedenej doby ustálil, už netrpí paranoidnými bludmi ako v minulosti. Pravidelne užíva terapiu. Dokázala by fungovať samostatne, avšak iba v zariadení, v ktorom by bol dohľad nad jej úkonmi a dodržiavaním liečby s pravidelnými kontrolami. Bez dohľadu inej osoby by toto sama nezvládla. Momentálne nevlastní žiadny majetok, výška jej dôchodku nepostačuje na plnú úhradu poplatkov spojených s umiestnením v ich zariadení, avšak z čiastky, ktorá je pravidelne poukazovaná na účely tzv. vreckového, jej túto plnú úhradu dokážu zabezpečiť. Aktuálne - k 31.12.2019 mala pani E. na svojom osobnom účte uloženú sumu 292,50 eura. Išlo o prostriedky ušetrené z jej dôchodku, ktoré slúžia na úhradu drobných nákupov menovanej. V depozíte zariadenia má uloženú vkladnú knižku, na ktorej mala k 31.12.2019 uloženú sumu 1.132,16 eura.

15. Zo znaleckého posudku MUDr. V. W., ako aj z jeho výpovede jednoznačne vyplýva, že u U. E. nedošlo od roku 2006 k zmene stanovenej diagnózy. Táto aj naďalej trpí duševným ochorením z okruhu schizofrénie. Znalec stanovil diagnostickú jednotku: trvalá bludová (paranoidná) porucha s defektom osobnosti nazývanou aj Parafrenia. Táto porucha je trvalého charakteru. Aktuálne existujúca farmakoterapia nedokáže úplne eliminovať príznaky ochorenia, čo sa navonok matifestuje prejavujúcimi sa paranoidnými bludnými koncepciami voči okoliu. U pani E. aj napriek tomu, že sa aj aktuálne s týmito bludmi plne stotožňuje, pod vplyvom užívania psychofarmák v podmienkach DSS dochádza k znižovaniu ich intenzity a vplyvu na jej konanie. Následkom toho je tzv. sociálna remisia, alebo sociálna úzdrava, čo znamená, že toto ochorenie sa manifestuje aktuálne iba pri cielených otázkach na ňu a v prostredí sociálneho zariadenia už dlhodobo jej správanie nie je pod vplyvom psychotických príznakov. Ak by neužívala psychofarmaká pod dohľadom zdravotného personálu, psychické príznaky

by sa začala znova manifestovať a premietat' do jej konania. V praxi by to znamenalo, že pod vplyvom patologického myslenia - paranoidity by znovu vznikali poruchy správania v zmysle hostility, negativizmu, nespokojnosti, konfliktogenosti až heteroagresivity. Pod vplyvom defektu osobnosti je u nej narušený úsudok, znížené rozpoznávacie schopnosti. Znalec tiež diagnostikoval aj začínajúcu demenciu. Paranoidné reziduálne bludné myslenie, porucha koncentrácie, narušený úsudok, sú len jedny z mnohých narušených psychických funkcií v rámci duševného ochorenia, ktoré jej znemožňujú uvedomiť si obsah a význam právnych úkonov. Aktuálne pod clonou psychofarmák sa dokáže o seba postarať v bazálnych úkonoch. Pre svoje duševné ochorenie nedokáže ale správne posúdiť svoj zdravotný stav a taktiež nedokáže posúdiť potrebu liečby tohto stavu, kvôli čomu si vyžaduje dohľad nad užívaním liekov a návštevami psychiatrickej ambulancie. Nie je schopná extramurálnej existencie, je správne orientovaná osobou, miestom aj časom, má skreslené vnímanie hodnoty peňazí a nevie s nimi účelne hospodáriť. Nie je schopná niesť právne následky za svoje konanie, nie je schopná si sama vybaviť svoje osobné a úradné záležitosti. Okrem paranoidného reziduálneho myslenia má na tom podiel aj porucha koncentrácie a narušený úsudok, čo by mohlo viesť napr. k bludnému spracovaniu úradných záležitostí, alebo podpisovaniu nevýhodných zmlúv. Nie je schopná vnímať význam súdneho konania a rozhodnutia, rozhodnutie súdu bude spracovávať paranoidne ako ohrozenie svojej existencie. Je schopná zúčastniť sa na pojednávaní a tiež môže prevziať rozhodnutie súdu. Duševná porucha jej ale znemožňuje objektívne pochopiť a uvedomiť si procesné úkony.

16. Podľa § 10 ods. 2 Zákona č. 40/1964 Zb. (Občiansky zákonník), ak fyzická osoba pre duševnú poruchu, ktorá nie je len prechodná, alebo pre nadmerné požívanie alkoholických nápojov alebo omamných prostriedkov či jedov je schopná robiť len niektoré právne úkony, súd obmedzí jej spôsobilosť na právne úkony a rozsah obmedzenia určí v rozhodnutí.

17. Podľa § 26 Občianskeho zákonníka, pokiaľ fyzické osoby nie sú spôsobilé na právne úkony, konajú za ne ich zákonní zástupcovia.

18. Podľa § 27 ods. 2 Občianskeho zákonníka, zákonným zástupcom fyzickej osoby, ktorého súd rozhodnutím pozbavil spôsobilosti na právne úkony alebo ktorého spôsobilosť na právne úkony súd rozhodnutím obmedzil, je súdom ustanovený opatrovník.

19. Podľa § 28 Občianskeho zákonníka, ak zákonní zástupcovia sú povinní aj spravovať majetok tých, ktorých zastupujú, a ak nejde o bežnú vec, je na nakladanie s majetkom potrebné schválenie súdu.

20. Podľa § 231 Zákona č. 161/2015 Z.z. Civilný mimosporový poriadok, v konaní o spôsobilosti na právne úkony súd rozhoduje o a) obmedzení spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony, b) zmene obmedzenia spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony, c) navrátení spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony.

21. Podľa § 239 Zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok, ten, o koho spôsobilosti sa koná, má v konaní spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu.

22. Podľa § 240 ods. 3 Zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok, rozhodnutie vo veci samej súd okrem zákonného zástupcu alebo procesného opatrovníka doručí aj osobe, o ktorej spôsobilosti sa koná. Osoba, o ktorej spôsobilosti sa koná, môže požiadať, aby jej súd doručoval všetky písomnosti v konaní.

23. Podľa § 248 ods. 2 Zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok, ak súd rozhodne o obmedzení spôsobilosti na právne úkony, vo výroku rozsudku vymedzí rozsah, v akom spôsobilosť osoby na právne úkony obmedzil, a ustanoví jej opatrovníka.

24. Podľa § 249 ods. 1 Zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok, ak sú dôvody na zmenu obmedzenia spôsobilosti na právne úkony alebo na navrátenie spôsobilosti na právne úkony, súd rozsudkom skôr vydaný rozsudok zmení alebo zruší.

25. Podľa § 251 ods. 1 Zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok, trovy dôkazov platí štát.

26. Podľa § 277 ods. 2 Zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok, súd opatrovníka odvolá, ak stratí spôsobilosť na výkon funkcie, porušuje povinnosti, zneužíva svoje práva alebo z iných vážnych dôvodov.

27. Podľa § 52 Zákona č. 161/2015 Z.z. Civilný mimosporový poriadok /ďalej len CMP/, žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, ak tento zákon neustanovuje inak.

28. Inštitút obmedzenia spôsobilosti na právne úkony nie je sankciou, ale opatrením, ktoré slúži predovšetkým na ochranu záujmov fyzickej osoby, ktorá pre svoj duševný stav nie je schopná robiť právne úkony s dostatočnou zodpovednosťou. Prichádza do úvahy vtedy, ak je z objektívneho hľadiska nepochybné, že ide o prípad, ktorý vylučuje schopnosť uskutočňovať konkrétne právne úkony, pričom je potrebné posudzovať schopnosť uskutočňovať tieto úkony s prihliadnutím na všetky individuálne pomery osoby, ako aj na sociálnu stránku prostredia, v ktorom táto osoba žije. Súd musí zabezpečiť úplné a spoľahlivé zistenie osobných pomerov tejto osoby, teda preskúmať ako sa vyšetovaná osoba prejavuje pri sociálnom kontakte s členmi občianskej spoločnosti, ako sa správa v každodennom živote, ako sa stará o svoje potreby a potreby svojej rodiny, ako nakladá a hospodári so svojimi finančnými prostriedkami a so svojím ďalším majetkom a ako sa správa v rozmanitých životných situáciách. Iba súhrnným hodnotením všetkých okolností možno dospieť k záveru, či sú splnené podmienky na obmedzenie spôsobilosti na právne úkony, pričom je súčasne potrebné vziať do úvahy ústavný rozmer tohto inštitútu, a to rešpektovanie súkromia a ľudskej dôstojnosti dotknutej fyzickej osoby. Primárne sa pritom sleduje záujem dotknutého človeka a až následne záujem verejný či záujem tretích osôb. Je preto zároveň potrebné dôsledne dbať na to, aby nedošlo k obmedzeniu vo väčšom rozsahu než je to nevyhnutne potrebné na ochranu základných práv tretích osôb a iných ústavne chránených hodnôt.

29. Vykonaným dokazovaním bolo v predmetnom konaní preukázané, že návrh navrhovateľky na vrátenie spôsobilosti na právne úkony bol podaný čiastočne dôvodne. Navrhovateľka v priebehu konania svoj návrh upravila a v konečnom návrhu prostredníctvom svojej právnej zástupkyne žiadala, aby súd rozhodol vo veci vrátenia spôsobilosti na právne úkony nie zrušením pôvodného rozhodnutia súdu o pozbavení spôsobilosti na právne úkony ale jeho zmenou rozhodnutím o jej obmedzení spôsobilosti na právne úkony a to tak, že nebude môcť uzatvárať zmluvy predmetom ktorých bude peňažné plnenie nad 20 eur mesačne, tiež nebude spôsobilá uzatvárať akékoľvek zmluvy majetkovo-právnej povahy, nebude spôsobilá disponovať peňažnými prostriedkami nad sumu 20 eur mesačne, nebude spôsobilá preberať dôchodok a iné peňažné dávky a nebude spôsobilá rozhodovať o svojej zdravotnej starostlivosti ako aj o svojom mieste ubytovania. Účinnosťou zákona č. 161/2015 Z.z. Civilný mimosporový poriadok, teda dňom 01.07.2016, zanikol inštitút pozbavenia spôsobilosti na právne úkony, ktorá zmena sa síce doposiaľ v hmotnoprávných predpisoch neprejavila a súd v tomto konaní o spôsobilosti na právne úkony mohol rozhodovať v zmysle tohto zákona už len o vrátení alebo obmedzení spôsobilosti fyzickej osoby na právne úkony. U U. E. bola už štyrmi nezávislými znaleckými posudkami diagnostikovaná závažná duševná porucha z okruhu schizofrénie, ktorá je trvalého charakteru a v dôsledku ktorej má pani E. narušený úsudok, sú u nej znížené rozpoznávacie schopnosti, ktoré znamenajú riziko zneužitia na realizovanie právnych úkonov (nevýhodné zmluvy, pôžičky, prepisovanie majetku a podobne). V súčasnej dobe znalec u pani E. diagnostikoval už aj začínajúcu demenciu. Pani E. je aktuálne schopná pod clonou psychofarmák sa o seba postarať v bazálnych úkonoch ako je stravovanie, umývanie, obliekanie a podobne. Pre svoje duševné ochorenie ale nedokáže správne posúdiť svoje zdravotný stav a tiež potrebu liečby tohto stavu, kvôli čomu si vyžaduje dohľad nad užívaním liekov a návštevami psychiatrickej ambulancie. Pod vplyvom duševného ochorenia má skreslené vnímanie hodnoty peňazí, nevie s nimi účelne hospodáriť. Podľa znaleckého posudku pani E. nie je schopná uvedomiť si obsah a význam právnych úkonov a nie je schopná niesť právne následne za svoje konanie. Nedokáže si sama vybaviť svoje osobné a úradné záležitosti, ich vybavovanie by mohlo viesť k bludnému spracovaniu. Časom, priestorom aj osobou je orientovaná správne. Aj z výsluchu pani E. súd zistil, že táto nie je schopná robiť všetky právne úkony v plnom rozsahu a niesť za ne zodpovednosť. Z jej správania počas pojednávania je zrejmé, že je ľahko ovplyvniteľná, často menila svoj názor, mala skreslenú predstavu svojho ďalšieho fungovania v inom zariadení, veci považovala za vybavené bez toho, že by si všetky potrebné skutočnosti zistila a overila. Mala skreslené predstavy o svojom ďalšom živote v prípade ak by opustila aktuálne sociálne zariadenie. V úvode konania sa vyjadrovala, že v zariadení sociálnych služieb, kde sa aktuálne nachádza, nechce zostať, že chce ísť žiť do zariadenia, kde pôsobí jej dcéra, ktorá sa o ňu postará, neskôr v priebehu konania tvrdila, že ešte nechce zo zariadenia odísť, že až keď bude staršia a už nebude vladať. Počas svojej výpovede bola miestami úplne bezradná a bolo

evidentné, že si nedokáže sama poradiť a pokračovať v prejave svojho názoru. Počas týchto situácií bola ľahko ovplyvniteľná a bolo zrejmé, že nie úplne chápe priebeh konania a svoju úlohu v ňom. Samotná dcéra navrhovateľky sa vo svojej výpovedi vyjadrila, že psychický stav jej matky si vyžaduje určité obmedzenia, ktoré by smerovali k zabezpečeniu jej ochrany. Tiež sa vyjadrila, že nie je možné, aby si svoju matku zobrala do zariadenia, v ktorom ona sama pôsobí. Rovnakým smerom bol prednesený aj návrh právnej zástupkyne navrhovateľky, ktorá so svojou klientkou komunikovala a teda má predstavu o jej schopnostiach vo veci spôsobilosti na právne úkony. Súd citlivo vyhodnotil psychický stav pani E. so všetkými súvislosťami a dospel k záveru, že je potrebné zmeniť predchádzajúce rozhodnutie o jej úplnom pozbavení spôsobilosti na právne úkony a rozhodnúť v zmysle aktuálnej zákonnej úpravy o jej obmedzení v tejto spôsobilosti. Na jednej strane bolo potrebné v minimálnej miere zasiahnuť do jej integrity, na druhej strane ale bolo potrebné zabezpečiť maximálnu ochranu tejto osobe. Bolo potrebné zabezpečiť to, aby sa pani E. nedostala do situácie, kedy ostane odkázaná iba sama na seba. Obmedzením vo vykonávaní právnych úkonov týkajúcich sa jej zdravotnej a sociálnej starostlivosti bude mať pani E. aj naďalej zabezpečené bývanie s kompletnou starostlivosťou o jej základné životné potreby ako aj ďalšie potreby, ktoré súvisia s jej súčasnou životnou situáciou. Taktiež bude mať zabezpečenú psychiatrickú starostlivosť a dohľad nad pravidelným užívaním liekov. Toto obmedzenie je potrebné z dôvodu nekritického postoja k svojmu ochoreniu. Čo sa týka obmedzenia spôsobilosti na nakladanie s finančnou hotovosťou prevyšujúcou sumu 20 eur mesačne, aj toto obmedzenie súd považoval za potrebné, nakoľko zo znaleckého posudku vyplýva, že pani E. má skreslené vnímanie hodnoty peňazí a nevie s nimi účelne hospodáriť. Nakoľko je táto umiestnená v zariadení sociálnych služieb, kde je potrebné uhrádzať pravidelný poplatok za uvedené služby a bývanie, je potrebné aby v prvom rade mala uhradené uvedené a tým aj zabezpečené bývanie a ostatné služby. Napriek svojmu nízkemu dôchodku má nasporené finančné prostriedky (nakoľko z jej financiami doteraz hospodáril súdom ustanovený opatrovník), ktoré jej zariadenie poukazuje na jej vkladnú knižku. V prípade, ak by nebola obmedzená tak, ako rozhodol súd, je pravdepodobné, že by svoje nasporené finančné prostriedky investovala nesprávnym smerom pod vplyvom pôsobenia tretích osôb, ktoré by mohli jej psychický stav zneužiť. Aj keď pani E. aktuálne nevlastní žiaden nehnuteľný majetok a hnutel'ný majetok vyššej hodnoty, môže nastať situácia kedy by sa k takémuto majetku mohla nejakým spôsobom dostať (napr. v dedičskom konaní) a tento právny úkon by nesprávne vyhodnotila a takéhoto majetku sa napr. vzdala. Tiež by sa mohla v prípade ponechania spôsobilosti na právne úkony v tejto oblasti napr. zadĺžiť, pričom finančné prostriedky, ktoré by si požičala, by investovala do vecí, ktoré nie sú pre ňu výhodné a potrebné, prípadne k uzatvoreniu zmluvy majetkovo právnej povahy by prišlo za pre ňu nevýhodných podmienok.

30. Po dôsledkom a citlivom skúmaní konkrétnych okolností tohto prípadu súd zmenil predchádzajúce rozhodnutie o pozbavení spôsobilosti na právne úkony a neobmedzoval navrhovateľku v takých úkonoch, ktoré je schopná robiť sama bez toho, aby ohrozovala seba alebo iných. Je zrejmé, že práve z dôvodu trvania aktívnej psychiatrickej liečby v rámci inštitucionalizácie navrhovateľky prišlo k sociálnej údrave. Na výkon liečby preto musí dohliadať zdravotný personál v sociálnom zariadení, kde je umiestnená, v opačnom prípade by mohlo prísť k zhoršeniu jej zdravotného stavu a ochorenie by sa prejavilo v jej správaní oveľa výraznejšie, než je tomu v súčasnosti. Pokiaľ by zostalo na rozhodnutí pani E., či má v uvedenom zariadení zotrvať alebo nie, je možné, že táto by sa rozhodla predmetné zariadenie opustiť a mimo ústavu by neexistoval spôsob jej ochrany.

31. Z vyššie uvedených dôvodov súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia, k čomu sa priklonili všetci účastníci konania prítomní na pojednávaní.

32. Súd v rozsahu obmedzenia v spôsobilosti na právne úkony rozhodol o tom, že doteraz ustanovený opatrovník pani E. bude aj naďalej opatrovníctvo vykonávať, avšak aktuálne už v rozsahu jej obmedzenia spôsobilosti na právne úkony.

33. O trovách dôkazov rozhodol súd podľa § 251 ods. 1 Zákona č. 161/2015 Z. z. (Civilný mimosporový poriadok) tak, že trovy dôkazov platí štát.

34. Súd žiadnemu z účastníkov nárok na náhradu trov konania nepriznal a to v zmysle § 52 Civilného mimosporového poriadku.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu je možné podať odvolanie v lehote 15 dní odo dňa jeho doručenia na súde, proti ktorého rozhodnutiu smeruje. Podľa § 363 Civilného sporového poriadku sa má v odvolaní popri všeobecných náležitostiach uviesť, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (odvolacie dôvody) a čoho sa odvolateľ domáha (odvolací návrh). Podľa § 365 ods. 1 CSP odvolanie možno odôvodniť len tým, že

- a) neboli splnené procesné podmienky,
- b) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces
- c) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd,
- d) konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci,
- e) súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností,
- f) súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam,
- g) zistený skutkový stav neobstojí, pretože sú prípustné ďalšie prostriedky procesnej obrany alebo ďalšie prostriedky procesného útoku, ktoré neboli uplatnené, alebo
- h) rozhodnutie súdu prvej inštancie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci.

Podľa § 62 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku odvolanie možno odôvodniť aj tým, že súd prvej inštancie nesprávne alebo neúplne zistil skutočný stav veci.

Podľa čl. I §1 zák. č. 62/2020 Z.z, lehoty ustanovené právnymi predpismi v súkromnoprávných vzťahoch na uplatňovanie alebo bránenie práv na súde, uplynutím ktorých by došlo k premlčaniu alebo k zániku práva,

- a) v čase odo dňa účinnosti tohto zákona do 30. apríla 2020 neplynú,
- b) ktoré uplynuli po 12. marci 2020 do dňa účinnosti tohto zákona, sa neskončia skôr ako za 30 dní po nadobudnutí účinnosti tohto zákona.

Podľa čl. I §2 ods. 1 zák. č. 62/2020 Z.z , ustanovenie § 1 písm. a) platí rovnako aj pre lehoty ustanovené zákonom alebo určené súdom na vykonanie procesného úkonu v konaní pred súdom účastníkmi konania a stranami v konaní; v trestnom konaní to platí len o lehote na podanie opravného prostriedku pre obvineného, jeho obhajcu, poškodeného a zúčastnenú osobu.